

Μνήμων

Τόμ. 16 (1994)

ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΙΚΑ)

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΣΕΡΒΟΥ

doi: [10.12681/mnimon.566](https://doi.org/10.12681/mnimon.566)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΣΕΡΒΟΥ Μ. (1994). ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΙΚΑ). *Μνήμων*, 16, 163–166. <https://doi.org/10.12681/mnimon.566>

ΑΡΧΕΙΑΚΑ

ΑΝΙΧΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (ΙΚΑ)

Της Οντέτ, 29/1/1995

Στις 23/12/93 το Περιφερειακό Υποκατάστημα Συντάξεων Αθηνών του Ι.Κ.Α., της οδού Νικηφόρου 16, ζητούσε για πρώτη φορά από την σύστασή του το 1965 την έγκριση των Γενικών Αρχείων του Κράτους για την εκκαθάριση αρχειακού υλικού. Αφορμή, η αποσυμφόρηση χώρων του Υποκαταστήματος για την εγκατάσταση του Προμηθευτικού Συνεταιρισμού των Υπαλλήλων του Ι.Κ.Α. Στην επισήμανση που ακολούθησε η υπεύθυνη για την εκκαθάριση επιτροπή τοποθέτησε τα χρονολογικά όρια του αρχείου στην εικοσαετία 1970-1990 και το περιεχόμενό του, κυρίως, ως υπηρεσιακή αλληλογραφία με την Κεντρική Διοίκηση και με άλλους ασφαλιστικούς φορείς, διαβεβαιώνοντάς μας για την περιορισμένη σημασία του.

Τα κλειδιά βρέθηκαν. Κατά μήκος των σκαλοπατιών βιβλία και φάκελλοι. Πρώτο υπόγειο, παλιά υλικά. Κατεβαίνουμε κι άλλο. Σάκκοι στοιβαγμένοι κάτω από την σκάλα. Ανοίγουμε έναν παραγεμισμένο με πορτοκαλλί χαρτονένιους φακέλους: Ταμείον Ασφάλισως Αρτεργατών-Μυλεργατών. Τμήμα Μητρώου. Ατομικός Φάκελλος του συνταξιούχου Ν.5891. Επώνυμον: Ρεουμπέν. Όνομα: Χάιμ. Όν. Πατρός: Ρεουμπέν. Μια δεσμίδα εγγράφων με δύο βιβλιάρια.

Το κόκκινο: Πανελλήνιος Ομοσπονδία Εργατών Επισιτισμού, έδρα εν Αθήναις, οδός Λυκούργου 10. Καταστατικόν και δελτίον ταυτότητος μέλους. Συνδικάτον Θεσσαλονίκης «Η Ένωσις», Τμήμα Αρτεργατών «Η Πρόοδος». Εγγραφή 1/1/1928. Η φωτογραφία του Ρεουμπέν νέου. Το καταστατικό σε 48 σελίδες με επικεφαλής το σύνθημα «Εργάται όλου του κόσμου ενωθήτε». Ακολουθεί περιληπτική ιστορία της Ομοσπονδίας, οι μηνιαίες συνδρομές σε ένσημα με το σήμα της Ομοσπονδίας («ημίσειαν χείρα καμπύλην με γροθιά κλεισμένην και τας λέξεις η ισχύς εν τη ενώσει»).

Το πράσινο του Ταμείου Ασφάλισως Αρτεργατών με χρονολογία 28/4/1932: η φωτογραφία του Ρεουμπέν μεσήλικα, τα ημερομίσθια, οι εισφορές, το βιβλιάριο ασθενείας.

Στο πουκάμισο της δεσμίδας των εγγράφων η αναγραφή: Ασφαλιστική

Υποεπιτροπή Θεσσαλονίκης. Αριθ. 432. Ακολουθούν αίτηση χορήγησης σύνταξης λόγω γήρατος του Ρεουμπέν το 1934. Αλληλογραφία του ανεξάρτητου επαγγελματικού συνδέσμου αρτηριακών Θεσσαλονίκης «Η Ένωσις» με την Επιτροπή Προνοίας Γερόντων και Ανικάνων Αρτηριακών της Κεντρικής Υπηρεσίας του Ταμείου στην Αθήνα.

Επισυνάπτονται πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης με οικογενειακή φωτογραφία, τρία παιδιά εκ των οποίων το ένα ανήλικο, καθώς και πιστοποιητικό απορίας από την Αρχιρραβινεία Θεσσαλονίκης. Πιστοποιητικό γεννήσεως Δήμου Θεσσαλονικέων. Έτος γέννησης 1876.

Ένορκη βεβαίωση του χρόνου εργασίας του στο Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης. Οι μάρτυρες: Σιντό Τσελέμπο, ετών 38, αρτηργάτης, γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη, Ζήσης Κωλέττης, ετών 48, αρτοποιός, γεννήθηκε στα Ιωάννινα και Μεναχέμ Μπαρζελάι, ετών 55, δάσκαλος, γεννήθηκε στη Στρώμνιτσα, βεβαιώνουν ότι ο Ρεουμπέν εργάστηκε από το έτος 1898 έως 1915 στη Στρώμνιτσα στο αρτοποιείο του Αβδουλλά Χασάν. Από 1915 έως 1923 στο αρτοποιείο του Χάιμ Τσελέμπο στη Θεσσαλονίκη και από 1923 έως 1934 στο αρτοποιείο του Ζήση Κωλέττη, στη Θεσσαλονίκη επίσης. Διεύθυνση κατοικίας του Ρεουμπέν: Συνοικισμού 151, 43. Η σύνταξη εγκρίθηκε το 1935 και ανερχόταν σε 600 δρχ. τον μήνα. Έως το 1939 έχει ζητήσει δύο φορές δάνειο δύο μηνιαίων συντάξεων. Μετά σιωπή. Ούτε διακοπή λόγω θανάτου, ούτε μεταβίβασή της σε μέλος της οικογένειας.

Ανοίχτηκαν και οι υπόλοιποι 99 σάκκοι. Περιείχαν κι' αυτοί συνταξιοδοτικούς φακέλλους της ίδιας ποιότητας με πλούσιο αρχαιακό υλικό. Σύνολο περίπου 15.000 φάκελλοι, 4.500 του Ταμείου Ασφαλίσεως των Αρτηριακών-Μυλεργατών, 3.500 του Ταμείου των Μεταλλευτών¹ και 6.500 των πρώτων ασφαλισμένων στο Ι.Κ.Α. των ετών 1920-1950. Υλικό που ανήκε σε Ταμεία που συγχωνεύτηκαν στο Ι.Κ.Α., το μεν πρώτο το 1967 και το δεύτερο το 1956. Ήταν τοποθετημένο στους σάκκους, ταξινομημένο αλφαβητικά κατά Ταμείο.

Ο υπεύθυνος του αρχείου της Υπηρεσίας μάς πληροφόρησε ότι το 1981 έγινε αριθμητική αναδιάταξη των φακέλλων. Φαίνεται λοιπόν ότι, για να αποσυμφορηθεί το αρχείο, αποχωρίστηκαν οι συνταξιοδοτικοί φακέλλοι που είχαν κλείσει όταν έγινε η συγχώνευση, δηλαδή οι φάκελλοι των ασφαλισμένων που είχαν ήδη πάρει σύνταξη από τα Ταμεία τους. Σ' αυτούς αργότερα προστέθηκαν οι φάκελλοι των πρώτων συνταξιούχων του Ι.Κ.Α. που σταδιακά

1. Οι φάκελλοι των Μεταλλευτών παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον, όχι μόνον για την αποτύπωση των συνθηκών εργασίας μέσα από τα εργατικά ατυχήματα, αλλά και για την καταγραφή του ιατρικού ιστορικού των ασφαλισμένων και της οικογένειάς τους, με αφορμή επαγγελματικές νόσους.

έκλειναν. Το υλικό αυτό το θυμάται να είναι ανενεργό στο χώρο που φυλάσσεται από το 1983.

Η περίπτωση αναδείκνυε την ύπαρξη του τυπικού αδιεξόδου των υπηρεσιών του Δημοσίου. Η διαρκής συσσώρευση αρχειακού υλικού οδηγούσε σε ασφυξία το αρχείο και προσέκρουε στην αδυναμία αποσυμφόρησης του, αφού οριζόταν η διαρκής φύλαξή του από την Υπηρεσία. Ο νόμος 1946/91 με το άρθρο 2, παράγραφος δ, έδωσε την δυνατότητα να ξεπεραστεί το πρόβλημα αυτό. Τα αρχεία της κατηγορίας αυτής θα μπορούν στο εξής να φυλάσσονται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους με ειδικό πρωτόκολλο. Μ' αυτόν τον τρόπο κατατέθηκε στα Γενικά Αρχεία του Κράτους στις 13/4/1994 ένα κομμάτι του παλιού αρχείου του Περιφερειακού Υποκαταστήματος Συντάξεων Αθηνών του Ι.Κ.Α.

Αρχειακό υλικό παλιών Ταμείων που συγχωνεύτηκαν στο Ι.Κ.Α., εκτός του Περιφερειακού Υποκαταστήματος Συντάξεων της οδού Νικηφόρου 14-16, φυλάσσεται σε ξεχωριστό αρχείο και στο Περιφερειακό Υποκατάστημα Αθηνών του Ι.Κ.Α. της οδού Πειραιώς 64, το οποίο κινεί τους ασφαλιστικούς φακέλλους των εν ενεργεία ασφαλισμένων των Ταμείων.

Στο εκεί αρχείο του τμήματος των συγχωνευομένων Ταμείων διαπιστώσαμε την ύπαρξη ενός πλούσιου και συνάμα σπάνιου αρχειακού υλικού που αποτελείται τόσο από ασφαλιστικούς και εργοδοτικούς φακέλλους, όσο και από βιβλία, μητρώα ασφαλισμένων, μισθολόγια, ευρετήρια μελών, πρακτικά συμβουλίων των συνδικαλιστικών οργανώσεων των Ταμείων τους. Βρήκαμε:

- 1) Τα Πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου των ετών 1922-1956 του Ταμείου Ασφαλίσεως Προσωπικού Αεριοφώτος Αθηνών που συγχωνεύτηκε στο Ι.Κ.Α. το 1957.
- 2) Τα Πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου των ετών 1930-1967 του Ταμείου Ασφαλίσεως Αρτεργατών-Μυλεργατών που συγχωνεύτηκε το 1967.
- 3) Τα Πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου των ετών 1951-1981 του Ταμείου Συντάξεων Ηθοποιών, Συγγραφέων και Τεχνικών Θεάτρου που συγχωνεύτηκε το 1981, καθώς και αρχείο με εργοδοτικούς φακέλλους θεάτρων και κινηματογράφων.
- 4) Τα Πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου των ετών 1924-1967 του Ταμείου Συντάξεων Προσωπικού Εταιρείας Ελληνικού Πυριτιδοποιείου και Καλυκοποιείου που συγχωνεύτηκε το 1967.
- 5) Τα Πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου των ετών 1938-1953 του Ταμείου Συντάξεων Υπαλλήλων Λιμενικών Ταμείων, Τ.Σ.Υ.Α.Τ. (με κενά).
- 6) Ευρετήρια μελών του Συνδέσμου Κεραμοποιών.

7) Φακέλλους ασφαλιστικούς όλων των παραπάνω Ταμείων καθώς και του Ταμείου Μεταλλευτών, του Ταμείου Συντάξεων Προσωπικού Ηλεκτρικής Εταιρείας, Η.Ε.Μ. (έτος ίδρυσης 1924, συγχωνεύτηκε στο Ι.Κ.Α. το 1959), του Ταμείου Ασφαλίσεως Προσωπικού Αυτόνομου Σταφιδικού Οργανισμού, Α.Σ.Ο., και του Ταμείου Ασφαλίσεως Τυπογράφων που συγχωνεύτηκε το 1992.

Του Ταμείου Ασφαλίσεως Ιδιοκτητών Συντακτών και Υπαλλήλων Τύπου που συγχωνεύτηκε το 1966, το αρχείο του παρέμεινε στην οδό Χρήστου Λαδά 2, του δε Ταμείου Συντάξεων Προσωπικού Τραπεζής Χίου, έτος ίδρυσης 1931 που συγχωνεύτηκε το 1952, το αρχείο του αγνοείται.

Τα υπόλοιπα Ταμεία που συγχωνεύτηκαν, μεταφέρθηκαν από το Περιφερειακό Υποκατάστημα Αθηνών του Ι.Κ.Α. στα κατά τόπους Υποκαταστήματα:

- 1) Ταμείον Συντάξεως Προσωπικού Νέας Διώρυγος Κορίνθου που συγχωνεύτηκε το 1952. Κόρινθος.
- 2) Ταμείον Συντάξεων Συμριδωρυκτών Νάξου που συγχωνεύτηκε το 1952. Νάξος.
- 3) Ταμείον Ασφαλίσεων Καπνεργατών που συγχωνεύτηκε το 1953. Θεσσαλονίκη - Καβάλα.
- 4) Ταμείον Συντάξεως Προσωπικού Αερίφωτος Πειραιώς που συγχωνεύτηκε το 1956. Πειραιάς.
- 5) Ταμείον Ασφαλίσεως Λιμενεργατών Πειραιώς που συγχωνεύτηκε το 1957. Πειραιάς.
- 6) Ταμείον Συντάξεως Προσωπικού Εταιρείας Τροchioδρόμων και Ηλεκτροφωτισμού Θεσσαλονίκης που συγχωνεύτηκε το 1958. Θεσσαλονίκη.
- 7) Ταμείον Ασφαλίσεως Εργατών Φορτοεφορτωτών Λιμένος Καλαμών που συγχωνεύτηκε το 1952. Καλαμάτα.

Βρισκόμαστε μπροστά από ένα αρχειακό δίκτυο, του οποίου η διαδρομή από τους ασφαλιστικούς φακέλλους του Περιφερειακού Υποκαταστήματος Αθηνών καταλήγει στους συνταξιοδοτικούς του Περιφερειακού Υποκαταστήματος Συντάξεων για να κλείσει κάποια στιγμή και να γίνει ανενεργό.

Τα Γενικά Αρχεία του Κράτους με τα κατά τόπους Ιστορικά Αρχεία τους διευρύνοντας την συνεργασία τους με το Ι.Κ.Α. οφείλουν να εποπτεύσουν και να διασφαλίσουν την συστηματική συγκέντρωση και διάσωση —με το τέλος της υπηρεσιακής του χρησιμότητας— του σημαντικού για την κοινωνική ιστορία μας αρχειακού αυτού υλικού.